

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 386/2021-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDAKOVANÉ], proti uzneseniam Krajského súdu v Košiciach č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 a č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019 a uzneseniam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019 a č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júla 2020 (vedenou pod sp. zn. Rvp 1707/2020) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 listiny a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018, uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. marca 2021 (vedenou pod sp. zn. Rvp 466/2021) sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 listiny a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018, uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019, uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019 a uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia krajského súdu a uznesenia najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

3. Uznesením č. k. IV. ÚS 146/2021-20 zo 16. marca 2021 ústavný súd ústavné sťažnosti vedené pod sp. zn. Rvp 1707/2020 a sp. zn. Rvp 466/2021 spojil na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1707/2020.

4. Z podaných ústavných sťažností vyplýva, že právny predchodca sťažovateľky sa návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia v konaní pred Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 30 Cb 101/2017 domáhal uloženia povinnosti poskytovania služieb vyplývajúcich zo zmluvy o výkone správy z 31. januára 2017 (služby recepcie hotela [REDAKOVANÉ] v ktorom je sťažovateľka výlučnou vlastníčkou niekoľkých bytov) proti žalovanému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“). Okresný súd uznesením č. k. 30 Cb 101/2017-29 zo 4. augusta 2017 v spojení s opravným uznesením č. k. 30 Cb 101/2017-94 z 11. septembra 2017 čiastočne vyhovel podanému návrhu a nariadil neodkladné opatrenie (body I až V výroku) a návrh čiastočne zamietol v bode VI výroku a rozhodol o trovách konania.

5. Sťažovateľka podala odvolanie proti uzneseniu súdu prvej inštancie vo vzťahu k výroku o zamietnutí jej návrhu a výroku o náhrade trov konania (doručené krajskému súdu 18. augusta 2017). Následne bolo sťažovateľke doručené odvolanie žalovaného, ku ktorému sa sťažovateľka vyjadrila a súčasne zotrvala na dôvodoch uvedených v jej odvolaní. Krajský súd o odvolaní žalovaného rozhodol uznesením č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 tak, že uznesenie súdu prvej inštancie zmenil a návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia v celom rozsahu zamietol. Proti predmetnému rozhodnutiu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom krajskému súdu vytýkala, že nesprávnym procesným postupom jej bolo znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľka najmä namietala, že odvolací súd rozhodol iba o odvolaní žalovaného a o odvolaní sťažovateľky nerozhodol napriek tomu, že obsahovalo podstatné argumenty, s ktorými bolo potrebné sa vysporiadať. Odvolanie sťažovateľky sa v súdnom spise nenachádzalo a bolo tam založené až 4. februára 2019, teda s 1,5-ročným odstupom.

6. Najvyšší súd najprv vrátil spis okresnému súdu bez rozhodnutia s pokynom, aby bolo vykonané šetrenie, či sťažovateľka riadne podala odvolanie a ak áno, má krajský súd najprv rozhodnúť o tomto odvolaní.

7. Krajský súd uznesením č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019 rozhodol o odvolaní sťažovateľky proti rozhodnutiu o neodkladnom opatrení tak, že ho v napadnutej časti (VI. výrok) potvrdil. Proti uvedenému uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom namietala, že o jej odvolaní krajský súd rozhodol o jeden a pol roka neskôr ako o odvolaní žalovaného, pričom krajský súd nezohľadnil argumenty sťažovateľky, čo mohlo mať za následok, že vyhovel odvolaniu žalovaného. Bolo nemysliteľné, aby odvolací súd vyhovel odvolaniu sťažovateľky, a tým uznal nesprávnosť svojho predchádzajúceho rozhodnutia (o odvolaní žalovaného). Uvedeným postupom bol podľa názoru sťažovateľky zvýhodnený žalovaný. Odignorovaním odvolania sťažovateľky a v dôsledku toho aj nesprávnym procesným postupom vznikajú v konaní zbytočné prieťahy. Pochybenia krajského súdu podľa sťažovateľky naplnili dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Sťažovateľka tiež argumentovala, že hoci boli odvolania podané proti rovnakému rozhodnutiu súdu prvej inštancie a v rovnakom čase, nerozhodovali o nich senáty zložené z rovnakých sudcov (pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky nebol členom senátu krajského súdu JUDr. Vanca, ale nahradil ho JUDr. Ragan), čím došlo k odňatiu zákonnému sudcovi, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 420 písm. e) CSP, ako aj podľa § 420 písm. f) CSP.

8. Najvyšší súd ako dovolací súd uznesením č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019 rozhodol o dovolaní smerujúcom proti uzneseniu krajského súdu č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 tak, že ho odmietol, a to napriek informácii podanej sťažovateľkou, že bolo podané aj druhé dovolanie proti uzneseniu krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019.

9. Najvyšší súd o dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019 rozhodol uznesením č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020 tak, že ho odmietol.

II. Argumentácia sťažovateľky

10. Obe napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu o odmietnutí dovolaní sťažovateľky sú založené na závere o neprípustnosti dovolania z dôvodu, že rozhodnutia napadnuté dovolaním nie sú rozhodnutiami vo veci samej a ani rozhodnutiami, ktorými sa konanie končí, teda najvyšší súd vôbec nepristúpil ku skúmaniu argumentácie sťažovateľky uvedenej v dovolaniach. Tento právny záver je podľa názoru sťažovateľky nesprávny a rozporný s judikatúrou najvyššieho súdu.

11. Najvyšší súd v uznesení č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019 žiadnym spôsobom neodôvodnil, prečo nemožno považovať uznesenie odvolacieho súdu za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, ale uviedol argumenty, z ktorých vyplýva, že navrhovaným neodkladným opatrením by medzi stranami neboli vyriešené všetky ich spory. Podľa sťažovateľky je nevyhnutné považovať uznesenie odvolacieho súdu v danej veci za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, pretože ním bolo právoplatne rozhodnuté o takmer všetkých žalobných návrhoch, ako aj o nároku na náhradu trov konania (v zmysle § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí).

12. Najvyšší súd sa v uvedenom rozhodnutí tiež zaoberal otázkou žaloby vo veci samej, keď konštatoval, že súd prvej inštancie síce nenariadil povinnosť podať v spore žalobu, ale v poučení uviedol, že tak možno urobiť. Toto konštatovanie považuje sťažovateľka za nesprávne, pretože súd prvej inštancie zjavne neuložil sťažovateľke povinnosť podať žalobu vo veci samej a ani takú povinnosť uložiť nemienil. Napriek uvedenému najvyšší súd vychádzal zo záveru, že súd prvej inštancie vydal neodkladné opatrenie s povinnosťou podania žaloby vo veci samej. Najvyšší súd len poukázal na závery krajského súdu, že v požadovanom rozsahu, bez časového obmedzenia a bez uloženia povinnosti podať žalobu vo veci samej nebola možná taká regulácia pomerov, akej sa sťažovateľka návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia domáhala.

13. Sťažovateľka zastáva názor, že dovolanie bolo prípustné minimálne z dôvodu, že ide o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, pretože sťažovateľke nebola uložená povinnosť podať žalobu vo veci samej a sťažovateľka tak ani neurobila.

14. Sťažovateľka sa domáha aj zrušenia uznesení krajského súdu č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 a č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019, pretože nimi bolo porušené právo sťažovateľky na spravodlivý proces zásadným spôsobom. Pochybenie konajúcich súdov spôsobilo aj porušenie jej základného práva vlastniť majetok, pretože sťažovateľka sa dosiaľ nedomohla účinnej ochrany svojich majetkových práv. Značný časový odstup medzi rozhodnutiami krajského súdu spôsobil aj zmenu v zložení senátu krajského súdu, a tým aj porušenie práva sťažovateľky nebyť odňatý zákonnému sudcovi. Súčasne ani o dovolaniach sťažovateľky nerozhodoval senát najvyššieho súdu v rovnakom zložení, čím bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

15. Sťažovateľka ďalej argumentovala, že napriek zákonom stanovenej tridsaťdňovej lehote na rozhodnutie o neodkladnom opatrení nie sú pomery strán upravené ani po troch rokoch z dôvodu chybných rozhodnutí konajúcich súdov.

16. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020 považuje sťažovateľka tiež za svojvoľné, arbitrárne a nepreskúmateľné, pretože najvyšší súd v jeho odôvodnení uviedol len všeobecnú argumentáciu o prípustnosti dovolania bez toho, aby sa zaoberal argumentáciou sťažovateľky. Ďalšia argumentácia sťažovateľky proti predmetnému uzneseniu je obdobná jej námietkam uvedeným vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 listiny a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu uzneseniami krajského súdu a uzneseniami najvyššieho súdu, ktorými rozhodli vo veci návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia negatívne, a to tak, že jej návrh zamietli. Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov v danej veci za svojvoľné, neodôvodnené a arbitrárne.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uzneseniami krajského súdu:

18. Podstatou oboch ústavných sťažností v tejto časti sú výhrady sťažovateľky proti uzneseniam krajského súdu, ktorými ako odvolací súd rozhodol proti rozhodnutiu okresného súdu č. k. 30 Cb 101/2017 zo 4. augusta 2017, ktorým okresný súd návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia vo výrokoch I až V vyhovel a výrokom VI v prevyšujúcej časti návrh sťažovateľky zamietol. Krajský súd rozhodol:

- uznesením č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 na základe odvolania žalovaného tak, že zmenil uznesenie súdu prvej inštancie vo výrokoch I až V a návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol;

- uznesením č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019 na základe odvolania sťažovateľky (dodatočne založeného do súdneho spisu súdom prvej inštancie) tak, že potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutom výroku VI, ktorým zamietol návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia v prevyšujúcej časti.

19. Sťažovateľka krajskému súdu predovšetkým vyčíta jeho nesprávny procesný postup spočívajúci v tom, že rozhodol o jej odvolaní až jeden a pol roka neskôr ako o odvolaní žalovaného napriek tomu, že obe odvolania boli podané v rovnakom čase a proti totožnému rozhodnutiu okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia. Uvedený časový odstup podľa sťažovateľky vylučoval, aby o jej odvolaní rozhodol krajský súd v jej prospech, pokiaľ už predtým rozhodol o odvolaní žalovaného v jej neprospech. Uvedený nesprávny postup krajského súdu spôsobil zbytočné prieťahy v konaní, ako aj to, že krajský súd rozhodoval v odlišne zložených senátoch, čím bolo porušené základné právo sťažovateľky na zákonného sudcu.

20. Vyčerpanie opravných prostriedkov podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktoré je predpokladom prípustnosti ústavnej sťažnosti, sa vzťahuje len na tie opravné prostriedky (riadne aj mimoriadne), ktoré právne predpisy sťažovateľovi na ochranu jeho práv priznávajú. Nepřípustné dovolanie nemožno totiž z hľadiska čl. 127 ods. 1 ústavy považovať za účinný a dostupný právny prostriedok nápravy, ktorý je predpokladom (podmienkou) podania sťažnosti na ústavnom súde podľa tohto článku ústavy, a na jeho podanie nie je preto z hľadiska plynutia uvedenej lehoty na podanie sťažnosti na ústavnom súde možné prihliadať (IV. ÚS 163/2018, II. ÚS 91/2019). Len včasné vyčerpanie opravných prostriedkov, ktoré je sťažovateľ zákonom oprávnený osobne uplatniť, možno považovať za účinné v tom zmysle, že sú spôsobilé zabezpečiť jeho súdnu ochranu, a preto aj stabilná judikatúra ústavného súdu konštatuje, že nie je možné zachovať lehotu na podanie ústavnej sťažnosti po doručení rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku aj proti rozhodnutiu, ktoré takým opravným prostriedkom bolo napadnuté v zmysle § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde, ak bolo využitie mimoriadneho opravného prostriedku právnym predpisom vylúčené.

21. Sťažovateľka naznačovala, že v jej prípade išlo o konečné rozhodnutia vo veci samej s poukazom na skutočnosť, že nimi došlo k právoplatnému rozhodnutiu o takmer všetkých návrhoch sťažovateľky, ako aj k rozhodnutiu o trovách konania, sťažovateľke nebola uložená povinnosť podať žalobu vo veci samej a ani ona žiadnu žalobu vo veci samej nepodala, ako aj s poukazom na presvedčenie sťažovateľky, že jej úmyslom bolo návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia usporiadať právne vzťahy so žalovaným konečným spôsobom. Ústavný súd tento názor nezdieľa. V konkrétnych okolnostiach danej veci (podanie návrhu sťažovateľky pred začatím konania s ohľadom na rozsah navrhovanej úpravy vzťahov medzi stranami bez časového obmedzenia) nie je možné neodkladným opatrením trvalo upraviť pomery medzi stranami sporu (nasledujúca časť tohto odôvodnenia).

22. Vzhľadom na už uvedené preto ústavný súd musí konštatovať, že sťažovateľka podala mimoriadny opravný prostriedok, teda dovolania proti napadnutým uzneseniam krajského súdu, ktorých predmetom bolo rozhodovanie o nariadení neodkladného opatrenia, hoci zákon možnosť podať tento mimoriadny opravný prostriedok proti takému rozhodnutiu nepripúšťa. V prípade sťažovateľky tak nie je možné hovoriť o riadnom vyčerpaní opravného prostriedku, a preto ani nemožno lehotu na podanie ústavnej sťažnosti počítat' od momentu, keď bolo sťažovateľke doručené rozhodnutie najvyššieho súdu o týchto mimoriadnych opravných prostriedkoch, ale už od momentu, keď nadobudli právoplatnosť napadnuté uznesenia krajského súdu.

23. Je nepochybné, že napadnuté uznesenie krajského súdu č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018 nadobudlo právoplatnosť podstatne skôr, ako nadobudlo právoplatnosť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019, od ktorého odvíja sťažovateľka dodržanie dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti doručenej 28. júla 2020. Totožná situácia platí aj vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť podstatne skôr ako uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020, od ktorého doručenia sťažovateľka odvodzuje splnenie dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 3. marca 2021.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavné sťažnosti, v ktorých sťažovateľka namieta porušenie svojich označených práv napadnutými uzneseniami krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu:

25. Sťažovateľka ústavnými sťažnosťami namieta predovšetkým uznesenia najvyššieho súdu, ktorými boli odmietnuté jej dovolania proti uzneseniam krajského súdu (rozhodujúceho o odvolaniach oboch strán samostatnými rozhodnutiami) ako procesne neprípustné. Predmetným rozhodnutiam sťažovateľka vyčíta nedostatok odôvodnenia, arbitrárnosť a svojvoľnosť z dôvodu, že posúdil jej dovolania ako neprípustné bez preskúmania jej dovolacej argumentácie.

26. Ústavný súd si uvedomuje odlišnosť predošlej právnej úpravy predbežných opatrení a súčasnej právnej úpravy neodkladných opatrení. Inak povedané, prijatím Civilného sporového poriadku sa zmenila koncepcia právnej úpravy predbežných opatrení podľa Občianskeho súdneho poriadku,

podľa ktorej bolo cieľom predbežných opatrení dočasne upraviť pomery účastníkov konania a následne rozhodnúť vo veci samej, resp. cieľom bolo eliminovať ohrozenie budúcej exekúcie. Nová právna úprava upúšťa od doterajšej koncepcie predbežnosti poskytovanej ochrany, pretože po nariadení navrhovaných opatrení nemusí nevyhnutne nasledovať konanie vo veci samej. Podľa § 336 ods. 1 CSP môže súd pri nariadení neodkladného opatrenia pred začatím konania vo výroku uznesenia uložiť navrhovateľovi povinnosť podať v určitej lehote žalobu vo veci samej. Ak je predpoklad, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami, súd túto povinnosť neuloží. Nová právna úprava pripúšťa nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého obsah by bol totožný s výrokom vo veci samej (§ 330 ods. 2 CSP), na rozdiel od úpravy podľa Občianskeho súdneho poriadku, pri ktorej dočasnosť predbežných opatrení vylučovala možnosť takého výroku, ktorý by bol obsahovo totožný s výrokom vo veci samej.

27. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP]. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

28. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že do obsahu práva na súdnu ochranu patrí nepochybne aj ochrana, ktorá sa strane sporu poskytuje v dovolacom konaní. Sťažovateľka odôvodnila dovolania jednak nesprávnym procesným postupom krajského súdu, ktorý videla v ignorovaní jej dovolacích námietok a v nedostatočnom odôvodnení [§ 420 písm. f) CSP], ako aj v nesprávne zloženom senáte krajského súdu, keď o jednotlivých odvolaniach proti totožnému rozhodnutiu okresného súdu rozhodoval odvolací súd v rozdielnom zložení [§ 420 písm. e) CSP].

29. Najvyšší súd v oboch napadnutých rozhodnutiach nepreskúmal sťažovateľkou namietanú procesnú nesprávnosť, pretože dospel k právnomu záveru, že dovolania sťažovateľky smerujúce proti rozhodnutiam odvolacieho súdu, ktoré nie sú rozhodnutiami vo veci samej ani rozhodnutiami, ktorými sa konanie končí, sú procesne neprípustné [§ 447 písm. c) CSP], keďže základným znakom všetkých odvolacích rozhodnutí, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, je to, že buď ide o rozhodnutia vo veci samej, alebo ide o rozhodnutia, ktorými sa konanie končí.

29.1. Najvyšší súd v uznesení č. k. 2 Obdo 70/2019 z 28. novembra 2019 poukázal na skutočnosť, že súd prvej inštancie síce v rozhodnutí o neodkladnom opatrení nenariadil sťažovateľke podať v spore žalobu, ale v poučení uviedol, že sťažovateľka môže podať žalobu vo veci samej. Najvyšší súd tiež poukázal na odôvodnenie odvolacieho súdu (č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018), ktorý vzhľadom na predmet sporu konštatoval, že neodkladným opatrením by v navrhovanom rozsahu nebolo možné bez bližšieho dokazovania dosiahnuť trvalú úpravu vzťahov medzi stranami bez časového obmedzenia, a preto zmenil uznesenie okresného súdu tak, že návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Tiež poukázal na ďalšie spory aktuálne prebiehajúce medzi sťažovateľkou a žalovaným, ktorých predmetom je úprava vzájomných vzťahov v rámci ich podnikania.

29.2. V uznesení č. k. 2 Obdo 93/2020 z 28. decembra 2020 najvyšší súd uviedol, že v predmetnej veci nejde o prípad, keď súd neuložil sťažovateľke povinnosť podať v určitej lehote žalobu vo veci samej, pretože nejde o prípad, keď by bolo neodkladným opatrením možné dosiahnuť trvalú úpravu

pomerov medzi stranami. Tiež poukázal na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie v jeho nevyhovujúcej časti z dôvodu, že sťažovateľka neosvedčila jeho dôvodnosť, a súčasne konštatoval, že v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia nie je možné domáhať sa uloženia takých povinností žalovanému, ktoré si vyžadujú také rozsiahle dokazovanie, ktoré možno vykonať iba v konaní o návrhu vo veci samej.

30. Po preskúmaní napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.) nemajúci oporu v procesných kódexoch. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd odmietol zaoberať dovolaniami sťažovateľky zo zákonných dôvodov, keďže smerovali proti rozhodnutiam odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie neprípustné pre nesplnenie základnej zákonnej podmienky (rozhodnutie vo veci samej alebo rozhodnutie, ktorým sa konanie končí), čo najvyšší súd dostatočne a ústavne udržateľným spôsobom odôvodnil. Následne sformuloval svoj záver o neprípustnosti podaných opravných prostriedkov a rozhodol o nich spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) vyslovene umožňuje. Vzhľadom na uvedené dovolací súd nepristúpil ku skúmaniu, či je konanie postihnuté sťažovateľkou namietanou vadou zmätočnosti [§ 420 písm. f) CSP], ako aj či vo veci rozhodoval nesprávne zložený senát odvolacieho súdu [§ 420 písm. e) CSP].

31. Ústavný súd k uvedenému dodáva, že formulácia § 336 ods. 1 CSP vo vzťahu k povinnosti súdu uložiť v rozhodnutí o neodkladnom opatrení povinnosť podať žalobu vo veci samej (pri nariadení neodkladného opatrenia pred začatím konania) je fakultatívna, a preto len skutočnosť, že súd povinnosť podania žaloby vo veci navrhovateľovi neuloží, nespôsobuje, že rozhodnutie o neodkladnom opatrení je následkom toho rozhodnutím vo veci samej, t. j. konečným rozhodnutím, ako tvrdí sťažovateľka. Charakter dočasnosti neodkladného opatrenia môže vyplývať zo samotného výroku rozhodnutia a tiež z jeho odôvodnenia, čo s poukazom na odôvodnenie napadnutých uznesení odvolacieho súdu najvyšší súd aj konštatoval. Ústavný súd tiež konštatuje, že nariadením neodkladného opatrenia sa len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov, aj keď ich také rozhodnutie môže aj trvale stabilizovať. Navyše Civilný sporový poriadok umožňuje v prípade zmeny pomerov domáhať sa zrušenia neodkladného opatrenia (§ 334 až § 338 CSP) a tiež podať žalobu vo veci samej v zmysle obligatórneho poučenia súdu (§ 337 ods. 1 a 2 CSP), keďže samotné neuloženie povinnosti podať žalobu vo veci samej (a rovnako zamietnutie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia) neznamená, že sa ochrany svojich práv navrhovateľ nemôže domáhať aj prostredníctvom žaloby vo veci samej (nebola založená prekážka *res iudicata*). Podaním žaloby by sa konanie vo veci samej len začalo a aktuálne ho nemožno považovať za skončené napadnutými uzneseniami krajského súdu [v kontexte § 420 písm. f) CSP].

32. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom súdnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia všeobecný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá civilného konania vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy, v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení

označeného práva sťažovateľov. Výnimku môže predstavovať len ústavná neudržateľnosť rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorú však ústavný súd v tomto prípade nekonštatuje.

33. Na podklade týchto skutočností ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde túto časť ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uzneseniami najvyššieho súdu:

34. Sťažovateľka vyvodzuje porušenie označeného základného práva zo skutočnosti, že o jej dovolaniach v dôsledku nesprávneho procesného postupu všeobecných súdov rozhodovali senáty najvyššieho súdu v odlišnom zložení. Predmetnú námietku sťažovateľky posúdil ústavný súd ako irelevantnú vzhľadom na skutočnosť, že senáty najvyššieho súdu rozhodovali o dvoch mimoriadnych opravných prostriedkoch podaných sťažovateľkou proti dvom samostatným rozhodnutiam odvolacieho súdu. Sťažovateľka žiadnym spôsobom nespochybňuje náhodné elektronické pridelenie veci jednotlivým senátom najvyššieho súdu či zaujatosť zákonných sudcov, a preto je bez právneho významu jej tvrdenie o porušení jej práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi, najmä za situácie, keď v oboch napadnutých uzneseniach najvyššieho súdu dospel dovolací súd k identickým právnym záverom, teda opakovane potvrdil zákonnosť napadnutých rozhodnutí odvolacieho súdu, s ktorými sa sťažovateľka nestotožňuje.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uzneseniami najvyššieho súdu:

35. Sťažovateľka namieta neposkytnutie ochrany jej vlastníckemu právu, pretože sa dosiaľ nedomohla jeho účinnej ochrany. Sťažovateľka neargumentuje, že by došlo k jeho porušeniu, ale že došlo k zásahu doň, že je vážne ohrozené a bez ústavných dôvodov obmedzené.

36. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu absencia porušenia ústavnoprocených princípov vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľky hmotnoprávneho charakteru, medzi ktoré patrí aj základné právo garantujúce ochranu majetku (m. m. IV. ÚS 116/05). Ústavný súd v súlade so svojou skoršou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05) aj naďalej zastáva názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru (medzi ktoré patrí aj základné právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy), ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, prípadne čl. 6 dohovoru. Podstatná je totiž neoddeliteľná vecná spojitosť uplatneného (súdnou cestou) hmotného práva a procesného práva (na súdnu ochranu dotknutého hmotného práva). To neznamena, že niektoré z práv nemôže byť uplatnené (len) samostatne, v zásade však pri ich spoločnom uplatnení neprichádza do úvahy s niektorým z nich uspieť len oddelene (oproti opaku pri druhom z nich).

37. Keďže ústavný súd ústavné sťažnosti v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 20 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu,

je nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotnoprávneho charakteru a ústavnoprocenými princípmi z negatívnej perspektívy ich možného izolovaného porušenia. Ústavnú sťažnosť v tejto časti posúdil preto ústavný súd ako zjavne neopodstatnenú a odmietol ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.5. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu a najvyššieho súdu:

38. Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže vyplývať aj z toho, že porušenie uvedených práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už v sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred jej podaním (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu týchto práv nečinnosťou tohto súdu v čase doručenia sťažnosti nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

39. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

40. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri [REDACTED] proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

41. Ústavný súd konštatuje, že zo samotných ústavných sťažností považuje za preukázané, že o návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia bolo okresným súdom (napriek pochybeniu okresného súdu pri predkladaní odvolaní oboch strán konania odvolaciemu súdu) právoplatne rozhodnuté uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 9/2018 z 29. januára 2018, ako aj uznesením krajského súdu č. k. 4 Cob 65/2019 z 1. augusta 2019. Z uvedeného je zrejmé, že v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu tvrdené porušovanie sťažovateľkou označených práv postupom krajského súdu už netrvalo. Na podanie mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania bola síce sťažovateľka oprávnená, ale nijako to nemení jej procesnú situáciu, teda to, že v dôsledku právoplatného rozhodnutia o jej návrhu bola jej právna istota

už nastolená. V čase podania ústavných sťažností boli ukončené aj dovolacie konania iniciované sťažovateľkou.

42. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v čase podania ústavných sťažností nemohlo dochádzať k porušovaniu sťažovateľkou označeného základného práva, a preto ústavné sťažnosti v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnené podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2021

Libor Duľa
predseda senátu